

Ameriški preskus bo škodoval astronomiji?

Ameriški satelit je razsejal okoli Zemlje 350.000.000 kot las tankih bakrenih šivank. Znanstveniki se boje škode za znanost.

LONDON, Vel. Brit. — Združene države so koncem tedna poslale na pot okoli Zemlje umetno luno vrste Midas, ki le imel v posebnem tulu 350.000.000 silno drobnih koščkov bakrene žice.

Direktor znanega britskega radio teleskopa na Jodrell Bank B. Lovell se je takoj oglašil, da utegne to škodovati novim umetnim lunam, pa tudi nemotemu opazovanju zvezd.

Ameriški znanstveniki trdijo, da preskus ne bo povzročil nobene škode ne znanosti ne umetnim lunam ali vesoljskim ladjam.

Rusija bila prva žrtev atomске radioaktivnosti?

NEW YORK, N. Y. — Neodvisna radijopostaja "Svoboda," podobna postaji "Svobodna Evropa," trdi, da so imeli Rusi že leta 1957 prvo nesrečo z atomsko radioaktivnostjo. L. 1957 so v Kazakstanu preskusili malo vodnikovo bombo.

Takoj po poskusu so morali ugotoviti, da sta začeli živina in perutnina poginjati v masah. Vlada je morala dati povelje, da naj požgo vsa polja, kjer se je pokazalo, da so žita okužena z radioaktivnostjo.

Par tednov po poskusu so oblasti pozvale vse prebivalce, naj takoj gredo k zdravnikom, tako bi začetili posebne vrste bolezni. Štiri tedne po poskusu je zavladala v Kazakstanu epidemija influence, ki je zahtevala veliko smrtnih žrtev.

O vsem tem ni seveda ničesar poročalo ne rusko časopisje, ne ruske radio postaje. Radijopostaja Svoboda je za vse to zvedela po zasebnih kanalih.

Eni odhajajo, drugi prihajajo v Ciudad Trujillo

CIUDAD TRUJILLO, Dom. rep. — Člani družine Trujillo, ki so nad 30 let vladali v Dominikanski republiki, se ne počutijo več varne. Nekateri so koncem tedna republiko zapustili in odšli v varnejše kraje.

Med tem je znani Jimmy Hoffa, vodnik unije transportnih delavcev v ZDA, poslal svoje najbolj sposobne delavske organizatorje na otok, da pomagajo organizirati delavstvo v nemirni republiki.

Vremenski prerok pravi: Oblačno in deževno. Najvišja temperatura 64.

Zah. Nemčija se načrtno oborožuje v okviru NATO

BONN, Nem. — V ladjedelnici Howalt v Kielu so spustili v morje prvo nemško povojno podmornico. Je ena od 12, ki jih je naročila nemška vojna mornarica. V pogon bo prišla začetkom prihodnjega leta.

V južni Nemčiji sta šle v pogon tudi dve tovarni za vojna letala. Izdelovali bosta dve vrsti lovcev: ameriške Sparfighter F-104-G in laške Fiat G 91. Nemčija sama bo prevzela okoli 1.000 letal, precej letal bodo kupile tudi Belgija, Nizozemska in Italija.

Dve Noblovi nagradi v znamenju sedanjsosti

Nagrado za mir za l. 1961 je prejel Dag Hammarskjöld, nagrado za mir za leto 1960 pa naknadno afriški črnce Luthula.

OSLO, Norv. — Noblova nagrada za mir je bila za l. 1961 podeljena pokojnemu glavnemu tajniku ZN Dagu Hammarskjöldu, ona za l. 1960 pa vodniku črnih domačinov v Južnoafriški uniji Albertu Johnu Luthuli.

Hammarskjöld je nagrado brez dvoma zaslužil s svojimi napori za ohranitev svetovnega miru, ki jih je končal s svojo smrtjo. Luthula je črni domačin, kristjan, ki se prizadeva, da bi zmanjšal, če že ne odstranil rasno nasprotje med belci in črni domačini. Južno-afriške oblasti mu ne dovolijo, da bi zapustil domačo vas in torej ne bi mogel iti osebno po nagrado.

Stojadinović umrl

BUENOS AIRES, Arg. — Včeraj je umrl tu 73 let stari dr. Milan Stojadinović, predsednik jugoslovanske vlade med obema svetovnjima vojnama.

Hoffa toži AFL-CIO za milijon dolarjev

Predsednik Unije transportnega delavstva toži vodstvo AFL-CIO zaradi "obrekovanja."

DETROIT, Mich. — James Hoffa in Unija transportnega delavstva sta vložila na zveznem sodišču proti G. Meanyu in 24 drugim glavnim uradnikom AFL-CIO tožbo zaradi obrekovanja in zahtevata \$1.000.000 odškodnine. Obtožnica trdi, da so Meany in tovariši začeli "zlona-merni, zlobni, preračunani in grd napad" na ugled Unije transportnega delavstva in na njenega predsednika J. Hoffa.

G. Meany je na zasedanju vodstva AFL-CIO v New Yorku nedavno dejal: "Vsa zameranja kažejo, da je unija (Teamsters) bolj kot kdajkoli doslej pod vplivom zločinskih in podkupljivih elementov!" Kasneje je izjavil, da se je že okoli 100 krajevnih organizacij Unije transportnega delavstva javilo za povezavo z AFL-CIO. Ojubil je, da bo ta vsem tem dala lastna pravila in jih tako vzela izpod oblasti glavnega vodstva Unije transportnega delavstva, ki ji načeluje Hoffa.

Flamci in Valonci so se zopet udarili v belgijski prestolici

BRUXELLES, Belg. — Odkar je Belgija izgubila Kongo, se dežela ne more umiriti, zmeraj se pojavi kdo, ki dela nemire in skrbi belgijski vladi. Zadnje dni so začeli Flamci prirejati velike demonstracije po Bruxellesu. Povod zanje je dala uradna razmejitve flamskih in valonskih okrajev.

Flamci trdijo, da so bili pri razmejitvi oškodovani in so šli protestirat v prestolico. Manifestacije so v glavnem potekale mirno, toda so znak, da vlada še ni rešila jezikovnega vprašanja.

Jezikovni spor so zanesli celo na znano katoliško univerzo v Louvainu. Tam so flamski dijaki priredili burne demonstracije pod geslom: Francoske dijak iz univerze! Časopisje svetuje treznost in umerjenost, toda manifestanti se za to ne menijo. Vlada si ne ve pomagati in čaka, da ji bo čas priskočil na pomoč.

Albanski prepri z Moskvo v novem razdobju

CLEVELAND, O. — Ostre besede Nikite Hruščeva na račun albanske komunistične partije in njenih voditeljev na sedanjem kongresu Komunistične partije ZSSR v Moskvi so pokazale, da je prišel spor med Moskvo in Tirano v novo razdobje. Albanska partija se je uprta vodstvu Moskve in vstaja v uporju kljub obsojdi vseh sovjetskih satelitov v Evropi. Pri tem svojem uporju, ki ima ozadje v stalinistični miselnosti, uživa Albanska KP polno podporo rdeče Kitajske. Predsednik kitajske rdeče vlade Ču-Enlaj, ki zastopa kitajsko KP na kongresu v Moskvi, je Albansko partijo imenoval "bratsko" in obso-dil Hruščev napad na njo, ker družinski prepri spravljati v taki ostri obliki v javnosti ni "marksistično."

Znaki spora med Albansko KP in Moskvo so se pokazali lansko poletje, ko se Enver

Velikanski Vatuzi beže pred podložnimi Bahuti

KIGALI, Ug. — Vatuzi je črno plemo v Ruandi, katerega člani so znani po svoji izredni velikosti. Povprečno so visoki okoli 7 čevljev. Dolgo dobo so bili kot odlični bojevniki gospodarji dežele. Njim podložni so bili številnejši črnici plemena Bahutu.

Ko se sedaj Ruanda pripravlja na neodvisnost in so pri večitvah Bahuti dobili v parlamentu 35 od 44 poslanskih mest, so se Vatuzi začeli bati. V nešteti vah se je prišlo do spopadov med obema plemenoma in Vatuzi so začeli bežati preko meje v Ugando ali pa se skrivajo v notranjosti dežele pred napadalc.

V Urundiju je položaj boljši. Dežela se kljub umoru princa Rwigasore, ki naj bi sestel prvo domačo vlado, pripravlja mirno na svobodo. Obe pokrajini sta pod belgijsko upravo. Belgija vrši tam svojo nalogo v imenu Združenih narodov.

Republika San Salvador se pripravlja na volitve

SAN SALVADOR, Salvad. — Država se pripravlja na parlamentarne volitve, ki bodo v decembru. Odkar je bil namreč lanskega oktobra strmoglavljen diktator Lemus, vlada v republiki direktor, dočim se je politiziranje tako razbobotilo, da bo za volitve sklenilo kompromisne liste kar pet strank. Ne-kaj strank, med njimi socialistična in krščanska demokracija, misli postaviti samostojne kandidature.

Ako bo prišlo do koalicije med petimi strankami, ki segajo od desničarjev do liberalcev, bo verjetno ta tudi zmagala, toda ne s preveliko večino.

Južni Vietnam obtožil rdeče pripravljana napada

SAIGON, J. Viet. — Vlada Južnega Vietnama je predložila mednarodni nadzorni komisiji za premirje dokaze o pripravljani komunističnega napada na njeno ozemlje s podporo Sev. Vietnama.

Podobne obtožbe so bile predložene komisiji ponovno že tudi v preteklosti, toda sedanja je bila prvič podprta s potrebnimi dokazi.

JEDRSKI PRESKUSI ZSSR: VOJNA PROTI - OTROKOM

Svetovno javno mnenje in vlade protestirajo zaradi sovjetskega preskusa jedrske velebombe. Označujejo ga za "zločin proti človeštvu in za vojni v mirni dobi proti otrokom po vsem svetu." Niso izključeni še novi preskusi.

LONDON, Vel. Brit. — Na celotnem naseljenem področju severne polute, ki je prizadeta po radioaktivnosti preskusov sovjetskih jedrskih velebomb, so tako javnost kot vlade razljučene zaradi sovjetskega preskusa jedrske velebombe pretekli ponedeljek in v pričakovanju novih preskusov. Jakost zadnje eksplozije cenijo na okoli 30 megaton, med tem ko je Hruščev napovedal preskus 50-megatonske velebombe pred koncem sedanje vrste preskusov. Že sedanji preskus je povečal radioaktivnost ozračja v taki meri, da so nekatere države ukrenile vse potrebno, da preskrbe otrokom zdravo mleko, ki bi ga porast radioaktivnosti ozračja utegnila okužiti.

Od Norveške ob Arktiku, sede Novave Zemlje, kjer so Rusi izvedli preskus velebombe, pa do južne Italije, povsod je odgovor na preskuse enak: huda jeza in delni strah pred nevarnostjo povečane radioaktivnosti ozračja. Zaprepačenost javnosti je toliko večja, ker se boji, da bo Sovjetska zveza izvedla še nove preskuse. Dosedanji preskus sodijo, da je imel jačino okoli 30 megatonov, med tem ko je Hruščev napovedal za konec meseca preskus 50-megatonske bombe. Nihče ne ve, ali bo Hruščev svojo napoved izpolnil ali se bo zaradi odmeva v svetovni javnosti premislil.

Japonsko časopisje obsoja sovjetske preskuse v uvodnikih na prvih straneh in daje nasvete za varstvo pred povečano radioaktivnostjo. Svetovni kongres socialističnih strank v Rimu je v imenu 70 milijonov članov protestiral proti eksploziji velebombe kot "strahotnem zločinu proti človeštvu", ki ogroža življenje živih in še nerojenih. Vodja angleške delavske stranke Gaitskell je dejal na kongresu: "Čutimo globok gnus in mrzlo jezo!"

Kraljica Elizabeta II. je v govoru, ki je bil prebran v parlamentu, globoko obžalovala sovjetske jedrske preskuse. Obrambni minister Watkinson pa je v parlamentu objavil, da je vlada podzvela vse potrebne ukrepe, da oskrbi britanske otroke z zdravim mlekom. B. Russell, 88 let stari filozof in prepričan pacifist, je vodil skupino

Iz Clevelanda in okolice

Asesment— Danes je 25. v mesecu, ko pobirajo društva asesment.

Tajnica Podružnice št. 25 SZZ bo nocoj od 6. do 8. pobirala v šoli sv. Vida asesment.

K molitvi— Nocoj ob osmih so vabljeni člani Društva Sv. Imena fare Marije Vnebovzete v Grdinov pogreb. zavod k molitvi za pok. Frances Tomse.

Nocoj ob osmih so vabljeni člani Društva Kristusa Kralja št. 226 KSKJ v Grdinov pogreb. zavod k molitvi za pok. Frances Tomse.

Pogreb— Pogreb pok. Antona Markoviča bo jutri dopoldne ob 9:15 iz Želetovega pogreb. zavoda na E. 152 St. v cerkev Marije Vnebovzete ob desetih, nato na All Souls pokopališče.

Vaja— Nocoj ob 7:30 bo v Slov. nar. domu vaja za igro SKOPUH. Režiser prosi, da bi bili vsi točni!

Popravek— Pogrebni zavod sporoča, da je bila pok. Frances Tomse doma v Preserju in ne na Vrhniku, kot je bilo prvotno obveščeno.

Morda le še uspe— Kampanja Združenega poziva se je letos malo zatikala, vendar upajo še vedno, da bo uspelo nabrati \$12.737.424. Doslej je daroval nega ali obljubljenega \$10.085.000. Jutri zvečer jo uradni konec kampanje.

Novo naročilo— Cleveland Ordnance Tank tovarna na zahodni strani mesta je dobila novo naročilo v skupni vrednosti \$11.666.664 za dve novi vrsti težkega orožja za ameriške oborožene sile. Napovedujejo, da bo ta dala zaposlitev 4.000 ljudem, ko bo tovarna v polnem obratu.

Kje živi največ federalnih uradnikov CLEVELAND, O. — Vsakdo bi odgovoril, da naravno v Washingtonu, kjer je sedež federalne administracije, toda temu ni bilo tako celih 10 let. Več federalnih uradnikov je imela država Kalifornija, kajti tam je koncentrirana naša obrambna industrija.

Letos je zmagala prestolica. V Washingtonu je namreč sedaj 246.275 federalnih uradnikov, v Kaliforniji pa samo 245.504.

Ali bo Washington obdržal prvenstvo, je težko reči, kajti sedanja oboroževalna tekma govori v korist Kalifornije.

Socijalno skrbstvo v Washingtonu je zelo obremenjeno WASHINGTON, D. C. — Naša narodna prestolica ni nobeno vlemesto v ameriškem smislu, imajo pa socialne skrbi kot bi bila. Stroški za podpiranje pomoči potrebnih so narasli zadnjih 11 let za 600%; 90% vseh podpirancev so črnici.

Mestna uprava podpira sedaj 28.600 revežev, skoraj 21.000 med njimi so matere z otroci, večkrat tudi neporočene. Nad 800 mater in otrok živi od mestne podpore že nad 10 let; 12 mater med njimi ima od 8 do 12 otrok. Mestna uprava krije le s težavo stroške za socijalno skrbstvo, mora se zatekati k federaciji za prispevke.

Albanci protestirajo

Albanski komunisti prireajo velika zborovanja po vsej deželi; na njih izjavljajo zvestobo Hodži in napadajo Hruščeva.

LONDON, Vel. Brit. — Po vesteh uradne albanske poročevalske službe se vrše po vsej Albaniji velika zborovanja, na katerih izjavljajo albanski komunisti svojo zvestobo Enverju Hodži in ostro obsojajo Hruščeva zaradi njegovega napada na Albansko KP na 22. kongresu Sovjetske KP v Moskvi.

Albanska partija je poslala kongresu Sovjetske KP v Moskvo posebno pismo, v katerem zavrača očitke Hruščeva in poudarja, da je svoj spor z Moskvo skušala potrpežljivo reševati potom razgovorov v duhu proletarskega in ternacionalizma. Hruščevu očita, da je prelomil sklep posveta komunističnih vodnikov v Moskvi lanskega novembra, ki je določal, naj "bratske partije" svoje medsebojne spore rešujejo potrpežljivo potom razgovorov.

Albanska partija izraža v posebni izjavi polno zadovoljstvo nad podporo, ki jo ji je nudil predsednik kitajske vlade Ču-Enlaj na kongresu v Moskvi, kljer sicer sama ni zastopana.

Guv. Rockefeller kandidat republikancev leta 1964!

HOT SPRINGS, Va. — Vodniki ameriškega gospodarstva, ki so se zbrali tu pretekli teden, so prepričani, da ne bo mogel nihče poraziti pri predsedniških volitvah l. 1964 demokrata Johna F. Kennedyja, sedanjega predsednika.

Večina je bila prepričana, da bo republikanski predsedniški kandidat leta 1964 newyorški guvernir N. Rockefeller. Če se mu bo posrečilo proti Kennedyju kolikor toliko dobro odrežati, bo imel dobre izgleda za imenovanje in zmago leta — 1968.

NAROČNINA:
Za Zedinjene države:
\$14.00 na leto; \$8.00 za pol leta; \$4.50 za 3 mesece
Za Kanado in dežele izven Zed. držav:
\$16.00 na leto; \$9.00 za pol leta; \$5.00 za 3 mesece
Petkova izdaja \$4.00 na leto

SUBSCRIPTION RATES:
United States:
\$14.00 per year; \$8.00 for 6 months; \$4.50 for 3 months.
Canada and Foreign Countries:
\$16.00 per year; \$9.00 for 6 months; \$5.00 for 3 months
Friday edition \$4.00 for one year

Second Class postage paid at Cleveland, Ohio
No. 205 Wed., Oct. 25, 1961

Neodvisnost, svoboda in nevtralnost

Vsi trije pojmi so izredno važni za politično življenje. Morda jih ravno zato le redkokdo premišljuje, kar daje politikom in političnim gibanjem priliko, da špekulirajo z zanikrnostjo politične javnosti. To se godi ravno sedaj pred našimi očmi, zato par misli o gornjih treh pojmih ne bo odveč.

Politična neodvisnost je na videz jasen pojem, pa ni tako; je namreč preširok, da bi ga človek kar na prvi hip mogel obsejti. Stoodstotne neodvisnosti ni danes več na svetu, niti Amerika in Rusija je ne poznata več. Rusija se mora ozirati na svoje satelite, posebno na rdečo Kitajsko, Amerika se mora ozirati na svoje prijatelje in zaveznike. Skoraj v nobenem političnem vprašanju ne moreta več nastopati neodvisno, to se pravi morata se zmeraj ozirati na voljo in želje svojih zaveznikov in prijateljev. Na drugi strani pa tudi ni nobene stoodstotne odvisnosti več. V svobodnem svetu bi jo zastoj iskal, pa tudi v komunističnem je ni. Morda je bila za časa Stalina, ki je svoje satelite krotil z žuganjem. Hruščev se ne poslužuje te taktike. Skušaja debatirati s svojimi sateliti, jim ne vsiljuje svojega stališča. Izvaja sicer pritisk nanje, toda ne obravnava jih kot svoje služabnike. Ako so satelitski režimi odvisni od Moskve, so bolj radi tega, ker so politično na preveč šibkih nogah, da bi se mogli držati na oblasti brez moskvske podpore. Moskva si tako podpiranje daje plačevati. Ni to ničesar nenavadnega, tudi kapitalistične države postopajo ob podobnih prilikah na podoben način.

Neodvisnost ne pomeni svobode. Tega se vse premalo zavedamo. Slovenci smo na primer l. 1918 mislili, da smo prišli v svobodo. Šele l. 1929 nas je izmodrilo in nam pomagalo do spoznanja, da smo prišli samo iz ene odvisnosti v drugo, svoboda nam je pa svetila takrat komaj dobro desetletje. Danes sta Amerika in Rusija gotovo najbolj neodvisni državi, vendar je ena simbol svobode, druga pa poljska totalne diktature. Ker ne razlikujemo med svobodo in neodvisnostjo, nas zelo lahko premotijo razna dnevnopolitike. Koliko na primer govori naša ameriška politika o svobodi, misli pa pri tem na neodvisnost od Moskve. Le pogledmo zbirko naših političnih prijateljev in zaveznikov! Tisti, ki živijo res v svobodni demokraciji, so v manjšini, večina pozna politične diktature v večjih ali manjših obsekih.

Se bolj meglen je pojem o nevtralnosti. Kdo je res nevtralen? Niti take države, kot so Švedska ali Švica niso več popolnoma nevtralne. Se ne nagibajo na nobeno stran, pa vendar dajejo prednost svobodnim demokracijam pred totalnimi diktaturami. Ako bi hoteli povedati, kdo je nevtralen, bi morda rekli, da tisti, ki ravna svojo zunanjo politiko po svojih narodnih interesih in ni s srcem ne s pametjo na nobeni strani. Take vrste nevtralci so v veliki manjšini. Večina nevtralcev igra dvoilčno vlogo: s srcem je na eni strani, s pametjo na drugi. V to večino spadajo skoraj vse afriške in azijske države, posebno tiste, ki so se rodile po drugi svetovni vojni. Da govorimo konkretno: v današnjem svetu imajo večino tisti nevtralci, ki so s srcem na komunistični, s pametjo pa na protikomunistični strani. Spoznava jih lahko po tem, da so veliko bolj obzirne do Moskve kot do Washingtona, da "lažje" razumevajo moskvske kot ameriške skrbi in težave, da so zmeraj pripravljeni, da pohlvalijo pri vsaki priliki Moskvo, našo deželo pa le takrat, kadar jim to narekuje njihovi interesi.

Dokler je bil živ pokojni Dulles, je naša administracija delala razlike med posameznimi nevtralci. Od nekaterih je res zahtevala nevtralnost, kot se spodobi, pri drugih je bila obzirnejša. Le pri Titu je napravila izjemo. Zadovoljila se je s tem, da je Jugoslavija neodvisna v svoji zunanji politiki, da pa svojo zunanjo politiko lahko naravnava, kot se ji zdi prav. Izbere si torej take vrste nevtralnost, ki ji najbolj prija.

Jugoslavija je svoje izjemno stališče do dobra izbrabila. Da je res neodvisna od Moskve, tega nihče ne more tajiti. Vsakdo pa pozablja, da ji je bila ta neodvisnost vsiljena od Stalina, ki jo je l. 1948 vrgel krátkomalo iz socialističnega tabora. Vsiljena neodvisnost je ni ovirala, da ne bi bila s srcem zmeraj pri Moskvi, saj je vendar socialistična dežela, kot je Rusija s svojimi sateliti. Pamet ji je velevala in ji velevala še danes, da od časa do časa napade Moskvo, še bolj poredko pa simpatično odobrava ameriško zunanjo politiko. Le tako lahko računata na ameriške dolarske podpore.

Človek se mora pravzaprav čuditi, zakaj so se sedaj v Washingtonu tako razburili nad nevtralnostjo, kot jo je razlagal Tito na beograjski konferenci v Beogradu. Ali niso od njega zmeraj zahtevali samo neodvisnosti, ne pa nevtralnosti? Ali ne znajo razlikovati med neodvisnostjo in nevtralnostjo? Kot se vidi, še ne. Zadnje dni so namreč vsi Titovi prijatelji z ameriškim titovskim časopisjem vred začeli ponavljati staro melodijo, da je treba Jugoslavi-

jo vkljub vsemu, kar se je zgodilo zadnje tedne, vendarle podpirati, kajti Jugoslavija je "edina neodvisna komunistična država." Amerika je torej dolžna v imenu jugoslovanske neodvisnosti podpirati režim, ki ne pozna ne politične svobode, ne nevtralnosti s srcem! Take teorije razvijajo celo tako ugledni časopisi, kot je N. Y. Times.

Na celo vprašanje je treba gledati s širšega stališča. Priznati si moramo, da z dolarji še nismo pridobili mednevtralci niti enega zaveznika ali prijatelja, ki bi bil res s srcem za nas in našo politiko. Kar jih je za nas, jih je samo s pametjo, s srcem so čisto kje drugje. To je primeroma majhen uspeh dolarske miselnosti naše zunanje politike. Ali je res treba, da za tako majhen namen žrtvujemo toliko milijonov dolarjev?

BESEDA IZ NARODA

Kaj je lepota?

Euclid, O. — Vsako leto enkrat je v naše deželi, navadno v Atlantic City-ju lepotno tekmo vanje. Dekletja z vsega sveta, se za to tekmo vanje, ki je zanje izvirna vaba, zelo zanimajo. Biti proglašena za lepoticico Amerike, ali za lepoticico sveta! Ta dekleta se nič ne sramujejo nastopati v kopalnih oblekah in kazati svoje čare, saj se jim obeta častni naslov, oboževanje ženinov, slava, denar itd. V družinskem krogu sem nekoč omenil, da to početje ni dostojno za poštena dekleta. Dobil sem takle odgovor: "Saj vi moški to najbolj odobrate!" Moral sem kloniti glavo in priznati, da je res tako.

Ko je bil komunistični poglavar Hruščev pri nas na obisku, so mu filmski magnetje v Hollywoodu priredili družabno zabavo, pri kateri so sodelovale najbolj znane filmske zvezde. Nastopile so s plesom, pri katerem so močno potresale svoje zadnjice. Ko so vprašali Hruščeva, kako mu je predstava ugajala, je odgovoril: "Jaz še vedno ljubim človeški obraz bolj, kot pa njegovo zadnjico. Ta izjava je bila hud poper za tiste, ki so hoteli Hruščeva na tak način zabavati.

Kdor prihaja in odhaja ob nedeljah iz cerkve z odprtimi očmi, vidi drugo stran ženske lepote. Tam, pri Marijinem oltarju kleči ne kakšna priletna žena, ki jo hudobni jeziki nazivljejo tercijska, ampak mlada žena — mati. Zaupno prosi Marijo pomoči, mogoče moli za moža, ali za hčerko, da bi jo Marija obvarovala zle poti, za sina, da ne bi postal zločinec. Taka žena, ki skrbi, predvsem za duhovno lepoto poleg telesne, je v pravem pomenu lepa, in takim prošnjam Marija nikoli ne odreče.

Se ena vrsta žena in deklet je, ki se odlikujejo po svoji lepoti. To so naše cerkvene pevke. Pravijo, da je petje dvojna molitev. Gotovo je to Bogu v čast, ko leta in leta, ena izmed njih že 36 let s svojim petjem Boga povečujejo. Kako lahko je za nas možka, kadar dekleta sproščeno pojo. Dasi ne smem reči, da sami moški pojemo slabo.

Kdor je bil na letošnjem spomladanskem Slovanovem koncertu, je videl in slišal, kako so štiri izvrstne mlade pevke s svojimi krasnimi glasovi potegnile vse fante in može Slovanov za seboj.

Dekleta našega pevskega zbora Ilirija delajo to vsako nedeljo. V nedeljo, 29. oktobra, pa bodo to kar dvakrat storile. Dopolodne pri sv. maši v cerkvi, popoldne ob štirih pa v cerkveni dvorani. Nastopili bomo z bogatim pevskim sporedom, nadaljevali pa še v šolski dvorani. Udeležencem bomo postregli po želji tudi z večerjo. Ob vselem razpoloženju bomo tudi zapeli. Lep pevski užitek se obeta vsem udeležencem koncerta. Pridite, dragi farani Marije Vnebovzete in drugi ljubitelji petja, da bo pevski duh še dolgo živel med nami.

Cerkvena dvorana je sedaj kar lepa. Veliko olepšave je bilo storjene v zadnjem času. Sto-li novi, tla očiščena, da se svetijo, oder dvignjen; zdaj spada k vsemu temu še dovolj zavednih Slovencev, da bi napolnili dvorano. Za vse ostalo in za lep pevski užitek smo odgovorni člani in članice Ilirije.
Frank Kovačič.

Skopuh

Cleveland, O. — Človek se v bistvu ni spremenil. Pred sto leti je bil prav tak kakor danes. Skopuhi so živeli nekoč in žive danes. Prihaja mi na misel zgodbo, ki smo jo brali, ko sem hodil še v ljudsko šolo. Skopuhja z nogavico. Demar se je rad držal skopih ljudi, imeli so ga skrritega v nogavici, zašitega v modrocu — no, Skopuh, ki ga bomo videli v nedeljo, 29. oktobra, na odru, je imel za denar kar posebno skrinjico, ki mu je pomenila dušo in življenje.

Naš misijonar na Portoriku se je oglasil

New York, N. Y. — Čeprav Portoriko ne spada več pod Kongregacijo za širjenje vere, ker ima že urejeno cerkveno hijerarhijo, ga je vendar smatrali kot misijonsko deželo. Tako gledajo nanj številni ameriški duhovniki, ki se žrtvujejo za uboge in zaostale Portoričane, prav tako na stotine ameriških redovnic, ki poučujejo in vzgajajo revne portoriške otroke. Kot misijon ga smatrajo zlasti vse protestantske sekte, ki pošiljajo na otok na stotine svojih ministrov in ogromne tisoče dolarjev, na to ubogo in nevedno ljudstvo še bolj mečajo.

Ni krivda na Portoričanih samih, če so v verskem oziru tako zanemarjeni. Treba je vedeti, da so bili prvi misijonarji, ki so prišli oznanjevat vero na ta otok, le na redko posejani in da je leta 1898, ko je otok pripadel Združenim državam, vsa španska duhovščina otok zapustila in da potem dolgo ni bilo nobenega duhovnika na Portoriko. Ko so začeli prihajati iz ZD, jih ljudstvo ni razumelo in se tudi ni upalo v cerkev iz nekega pretiranega strahu pred Amerikanci, o katerih je imelo pojem, da so sami protestantje, ki da katoličane grozno sovražijo.

Poznam starejšega moža iz mesta Caguas, ki mi je pravil, da sta bila on in njegov prijatelj — takrat pač mlada fanta — edina moška, ki sta prihajala ob nedeljah k maši, pa še to ne v cerkev, marveč v zakristijo, da ju kak Amerikanc ne bi videl. Če pomislimo, da je bila vera, ki si so jo vcepili prvi španski misijonarji, le bolj s slino prilepljena, in če dodamo, da so španci nagnjeni bolj na čustveno plat kot na razumsko, bomo razumeli, kako so se mogla po ameriški zasedbi verska čustva v Portoričanih tako razbliniti in izmalčičiti, da je ostalo več vraž in praznovolja kot resnične vere.

Je tistih časov, ko najprej ni bilo duhovnikov, pozneje pa ljudje niso upali v cerkev, izvira navada ogromne večine portoriških katoličanov, da splot ne hodijo v cerkev, se ne poročajo in svoje mrtve pokopavajo brez duhovnika.

Brezverca boste na Portoriku težko našli. Vsak Portoričan nosi v sruco neko versko čustvo brez prave vsebine. Zaveda se, da je vero treba imeti. Kakšno, kaj, kakor kadar ste žejni: čutite potrebo po pijači; s čim se pa odježete, je vaša stvar, lahko z vodo ali s pivom ali s limonado ali s čajem itd. Prav tako je za mnoge Portoričane tudi vera le stvar okusa.

Privedejo h krstu 15 letnega fanta. Vidim, da nima pojma o verskih resnicah, še očenaša ne zna. Naročim, naj poseća krščanski nauk in napravi izpit. "Kakšna novotarja je pa to?" se razhudi botra. "Jaz poznam protestantskega pastora, ki je moj dober prijatelj. Pojdimo k njemu. On ne bo delal takih sitnosti."

Ženin in nevesta prideta narocat oklice, pa vidim, da on še ni prejel prvega sv. obhajila. Povabim ga na tečaj krščanskega nauka, da se pripravi. "Kdo bo na to čakal?" mi odvrne. "Pojdiva, se bova poročila protestantski."

Za zakon se pripravlja dobro dekletje iz naše farske in istotako dober fant iz župnije sv. Vincenca. On krstnega lista še ni prinesel. Pravi, da si ga lahko vsak čas oskrbi, ker stanuje poleg cerkve in je dobro poznan v župnišču. Kot bivši ministrant in zdaj član Društva Presv. Imena. Ko zadnji teden zaprosi za krstni list, se nemalo začudi in hkrati prestraši, ker njegovega imena ne najdejo v krstnih bukvah. Pridelati in zagotavlja, da je fant krščen. Rečem, naj pridejo krst-

ni botri, da bodo s prisego potrdili. Kakšna sramota oblije fanta, ko mu botra reče: "Seveda ne najdete krstnega lista pri Sv. Vincencu, ko sem te pa nesla h krstu v episkopalno cerkev." Zakaj je to storila? Zaradi imenitnosti. Cerkev sv. Vincenca je navadna župna cerkev in stoji ob stranski ulici, episkopalna sv. Janeza je pa protestantska stolnica ob glavni prometni žili sredi mesta. Imenitnost je vse, vera je postranska stvar. Pa ne postopajo tako samo "katoličani," ki v cerkev ne hodijo. Koliko Marijinih družnic in deklet, ki so končale katoliške šole, se poroči po protestantovsko, bodisi s protestantom, bodisi s katoličanom. Te težke razmere so mi narekvale dolžnost, da vse svoje sile in ves razpoložljivi čas posvečim delu za oblikovanje resničnih katoličanov na tem otoku. To naj bo povedano v opravičilo številnim prijateljem, katerim zadnja leta nisem nič pisal, niti odgovarjal na njih pisma in voščila, niti voščil praznikov. Prosim oprostjenja. Če sem hotel doseči, sem se moral vsega posvetiti Portoričanom.

Če je bilo kaj uspeha, pa morada kdaj drugič.
Rev. Franc Blatnik, SDB.

IZ NAŠIH VRST

Phoenix, Ariz. — Cenjeno uredništvo! Priloženo Vam pošiljam denarno nakaznico v znesku \$14.00 za nadaljno naročnino. Nič nimamo proti temu, da se je Ameriška Domovina podražila, saj razumemo Vaš položaj. Upamo, da tudi drugi naročniki ne bodo preveč kritizirali. Nam bi bilo brez Vašega lista preveč dolgčas. Prosil bi samo, da bi list malo bolj zavili, ker je do nas dolga pot in pride večkrat raztrgan in zmečkan. Lepo pozdravljamo vse naše znance in čitatelje!
Anton in Mary Jelercic.

Salem, Ohio. — Pošiljam Vam letoletno naročnino. Vse pri A. D. Lepo pozdravljam in tudi vse naročnike lista.
Mrs. Agnes Mozina.

Hibbing, Minn. — Spoštovanil! Hvala lepa, da ste me opomnili, da mi poteče naročnina. Ker ne bi bil rad brez lista, Vam pošiljam 14 dolarjev za eno leto. Ameriško Domovino oba z ženo zelo rada čitava in jo vsak dan komaj čakava. Žena rada čita povesti, jaz pa druge novice.
S spoštovanjem!
Frank Bucher.

Chicago, Ill. — Spoštovana uprava! Prilagam ček za \$14 za naročnino za naprej. Vas prav lepo pozdravljam in želim veliko uspeha in napredka v listu.
Ing. Vladimir Remec.

Toronto, Ont. — Tukaj Vam pošiljam letoletno naročnino. List želimo še nadalje prejemati, ker nam je zelo všeč. Posebno radi čitamo povest "Ljudje pod bičem." Zelo veselja bi bila, če izide povest v knjigi, da jo bomo mogli ponovno čitati. Vse čitatelje lista prav lepo pozdravlja
Mrs. Ana Rapus.

San Leandro, Calif. — Tukaj Vam pošiljam naročnino za letoletno. S časopisem sem zelo zadovoljna, saj je v njem toliko lepega branja. Nič nimam proti podražitvi, saj je danes vse drago, kar mora vsakdo priznati. Z listom sem zadovoljna. Prejmite vsi skupaj lepe pozdrave iz sončne Kalifornije!
Maria Berezjak.

Barberton, Ohio. — Dragi Mrs. Debevec! Priloženo Vam pošiljam ček za letoletno naročnino. Časopis zelo rada čitam. Lepo pozdravljam vse skupaj!
Mrs. Elizabeth Gerbeck.

Caracas, Venezuela. — Spoštovani! Spet se Vam oglašam in pošiljam naročnino za naš premoženjem vsem egiptovskim bogatašem, kakim 300 je že popolnoma zapolnilo. Zahvaljujemo se Vam za redno pošiljanje z iskreno željo, da bi se našemu krogu priključilo mnogo novih naročnikov. Vas in čitatelje lepo pozdravljamo!
Vdani
Ciril Bartol.

Milwaukee, Wis. — Priloženo Vam pošiljam denarno nakaznico za obnovitev enoletne naročnine. List zelo rada čitam in upam, da ga mi boste tudi v bodoče redno pošiljali. Vas lepo pozdravljamo!
Mrs. Mary Kvas.

IVAN PREGELJ:

Bogovec Jernej

"Norski stavec! Za prazno duhovino si lezel v zvonove, da boš zdaj bolel imel iz vetric v prepihu do jutra vso noč."

Občutil je živo željo po močni pijači, da bi upijal in usopila.

"Vina!" je zaklical hriprovo in je vstala v njem topa groza ob misli, koliko mu je še hoditi, preden bo doma na Brdu. Iz bolečine je stopil hitreje, da bi jo s hitro stopnjo utolažil. V bledem svitu se je odprlo pred njim polje. Prešel je potok čez brv in bil v polju. Telesna bolelost je trenutno splahnila, oglasila pa se bolelost v duši. Daleč ob sivem in motnem robu gozdov je sevalo blede čez polje: bili so zidovi gradu na Brdu, dva gola četverkotna stolpa na desni in levi gluhaga in mrzlega sijaja bele zgradbe, ki je v mesečini mežikala z malimi okni. V oknu levega stolpa je gorela luč. Predikant se je budil v občutje okolice, ki jo je videl, v neprijetnost sitne poti čez zamrlo polje mimo kmetskega znamenja, ki se ga je čudno nagonilo ogibal, in še v občutje okna, ki mu je posejalo nekaj luči v svetlo noč.

"Gertruda, nesrečnica," je vzrastla v njem misel na hčer, ki je bivala v gradu in trpela. Pred sedmimi meseci jo je bil pomlači hudič vrgel skrivaj na nočne ceste med potepence brez vesti, ki so jo zlorabili...

Predikant je videl v spominu, kakor da se je zgodilo prav tisto uro. Dekle je blaznila v vročini in slej ni bilo leka, da bi ji umiril duha. Tedaj je on vzel knjigo in pel iz nje:

"Daj me ko pečat na svoje srce, pečat na roko svojo. Močna kakor smrt je ljubezen, zvesta kakor grob je ljubezen. Ljubezen je ogenj. Vse vode sveta je ne pogase."

In še je videl predikant v spominu, kako je kakor ob odročni besedi plahnila njena čudna sla in se je ulegalo njegovo ubito dekelstvo in je tiho in pokojno zaspala kakor tedaj, ko se je otroško igrala...

"Gertruda, moja in moje duhovine nesrečna hči," je drhtelo zdaj v njem in ni videl, da je bil prešel mimo kmetskega znamenja, ki se ga je sicer nagonilo bal. Potem je zopet mislil na mladca, ki ga je odgnal, in se mu je skoraj smilil:

"Ali ne ve, kako ji je? Zakaj nori za njo? Ali je še sam obseden in bi bil moral tudi menu utopiti polt, kakor sem jo njej?"

Čim bliže je bil Brdu, tem živeje je občutil slabost svojih udov. Bridko je rastle v kretanje njegovih nog iz pesmi:

"Močna kakor smrt je ljubezen, zvesta kakor grob je ljubezen. Ljubezen je ogenj. Vse vode sveta je ne pogase."

Pa je mislil in vpraševal: "Ali pa je ljubezen, kar je? Ali ni le sila in sla iz nenavljivca, ki nas v prepad in mlamol jaše, nesrečno ježno žival?"

Vse je utonilo v novem občutju:

"Ježna žival. Neznani jahač jo podi in poja, da ne pride, kamor bi rada, da ne more, kamor sama ve. Hie Baertl! Ježna žival. Pojali so te, odkar si vstal z željo po čisti resnični besedi iz Gašparja Rakovca v kranjsko srenjo, pojali so te in si kakor lisjak, ki ga gonijo psi. Trpiš iz papežniških, trpiš iz okornosti svojih lastnih ljudi, bridek kruh ješ in bridkejše vino piješ. Lepo starost v svojih si sanjal, pa imaš komaj

P. Odilo, O.F.M.:

Na Tahitskih otokih

IV.

Po obrazih si sodil, da je večina otrok domačega rodu in pa kitajskih obrazov je bilo polno med deklicami. "Gotovo imate v fari in na otokih mnogo spreobrnencev, ki pristopijo v katoliško Cerkev?" sem vprašal. Duhovnik odgovori: "Da, hvala Bogu, katoliška Cerkev na otokih zelo napreduje. V naši fari imata mlajša dva duhovnika to delo. Prepričani pa smo vsi, da bi duhovniki sami prav malo zmoogli brez katoliške šole. Šola je za nas največja pridobitev in največji blagoslov." Tako se je najin razgovor končal. Župnik mi je tudi povedal, da je bil pred kakimi petimi leti pri njeemu na poti skozi Tahiti neki hrvaški frančiškan. Mislil sem, da je bil p. Bernard Ambrožič, ki se je res to pot vozil, ko je "mladenič" šel na misijone v Avstralijo, pa je župnik odločno povedal, da je bil oni frančiškan Hrvat. Latinsko je povedal "de Croatia".

Vidim, da je moj potopis zelo narastel. Vem, da niti polovico nisem napisal, kar sem doživel in kar bi bilo še zanimivo. Moj pisanje bo še urednik razdelil na dva dela in bralci bodo radi brali, ker so te stvari res nove za nje in za mene. Morda bi moral še to malo bolj natančno omeniti, kako se mi je godilo med gobavci. Predvsem ni se treba bati, da bi se bil gob nalezl. Nalezel bi se lahko človek te bolezi le, če bi prišel z gobavim bolnikom v stik tako, da bi bolnikova in moja kri prišle v zvezo: Recimo, če bi jaz imel ranjeno roko na kak način, pa bi moja sveža, odprta rana prišla v stik z odprto rano gobavega bolnika. Tega pa noben človek ne bo storil, da bi se v takem položaju bolniku približal. Kolonija ali naselbina gobavcev je na glavnem, največjem otoku Tahitske skupine. Točno 18 km ali nekako 8 do 9 milj je naselbina oddaljena od glavnega mesta. Cesta je lepa, asfaltirana in je speljana skozi ob morskem obrežju. Šofer je bil domačin, pa je preživel nad 10 let v Los Angeles, Calif., zato je govoril dobro angleško in še katoličan je in si je štel v čast, da me je vozil. Peljal me je za polovično ceno, češ, da to naredi vsakemu katoliškemu duhovniku. Vse med potjo mi je razkazal, kar je bilo zanimivega. Oglasila sva se pri nekem "farmarju, ki je zelo premožen in znan po vsem otoku. Šofer je rekel, da je Nemec. Povedal mi je tudi, kako se piše. Seveda sem začel z njim klatiti po nemško in sem takoj povedal, da na vsem svetu noben človek tako

ne laže kot on. Začudil se je, da ga je evropski sorojak tako grdo nahrulil. Farmar ima namreč popolnoma slovensko ime — piše se Zima. Povedal sem mu, kaj njegovo ime pomeni in se je smejal. Rojen je bil v Avstriji, nekje pri Salzburgu, in je na otoku že nad 25 let. Slovenskega seveda nič ne zna, rekel pa je, da je doma kot otrok slišal, da so njegovi prastarši prišli nekje "od spodaj". Lažnik bi pa bil vseeno, četudi bi si ime sprejmenil v Winter, ker na Tahitskih otokih ni nikoli nobene zime. — Obiskala sva še nekega starega domačina, ki je zelo bolan. Bil je velik prijatelj šoferjevih staršev in prijateljstvo je ostalo. Mož ni katoličan, pa me je vseeno prosil, naj ga blagoslovim. Bolnik je bil vse življenje kmet in ima eno najlepših hiš v celi okolici. Hiša ima pa eno veliko napako: vrata ima, skozi katera bodo posestnika kmalu mrtvega odnesli.

Peljala sva se naprej ob obrežju, da si ogledam naselbino gobavcev. Morje je bilo mirno, kot bi bilo olje razlito po gladini. Taksni brzi po senci palmovih nasadov na nizko vzpetino in sem se kar prestrašil: zaslisiš grozovito bučanje. Pogledam in vidim, da je morje vse razburkano. Valovi so kot cele gore, ki se valijo proti obrežju. "Kaj, ali se bliža vihar?" vprašam. "Nič se ne bojte," me pomiri šofer. "Tukaj smo na vulkanskih tleh in morje je tu vedno tako nemirno, nikdar se ne pomiri." In pripovedoval je, da je tu ravno pred 60 leti bruhal vulkan-ognjenik. Od tistega časa se na Tahitih ni odprl noben vulkan več. Spodaj nekje pa so še vedno neke skrivnostne moči, ki burkajo vodo. Med pogovorom je avto obstal. "Tu je kolonija gobavcev!" mi naznani voznik.

Prav na morskem obrežju se prične in se razteza v ozko zeleno dolino. Na vsako stran doline so strme gore, tako da nihče ne poskuša priti notri in nihče ne misli na to, da bi odšel skrivoma ven. Pred sprejemnim poslopjem na j d e m o mladega zdravnika, ki je govoril samo francosko. On je bil moj vodnik po naselbini.

Najprej pridemo v lepo dvorano, kjer imajo razne prireditve in tudi kino — movies. Zraven je skupna kuhinja in obednica. Po sredi doline je asfaltirana cesta, ki se polagoma dviga. Ob cesti šumi bistri potok, ker dolina zelo pada proti morju. Na vsako stran ceste in potoka so posamezne hiše, kjer prebivajo bolniki. Hiše so lešene in vse v prijetni senci mogoč-

nih tropskih dreves. Med stavbami je ena, kjer sprejemajo in preiskujejo bolnike. Oskrbljena je z vsemi mogočimi modernimi medicinskimi instrumenti. V hiši je par opremljenih bolniških sob, kjer se bolnik po preiskavi odpočije. Zdravnika sta v koloniji vedno dva. Posebne skupne bolnišnice ni, ker je za to bolnezen ne rabijo. Bolniki so nastanjeni v posameznih hišah, ki so navadne stanovanjske hiše, da se bolnik, ki je neozdravljiv, bolj domače počuti. Če so si bolniki v sorodu, žive skupaj v eni hiši. Kateri morejo, tudi delajo po gozdu in po vrtovih. Zenske goje kokoši in vzgajajo mala piščeta, seveda še vse po starem: koklje vodijo piščeta po vrtu. Jajčka imajo za priboljšek ali pa jih tudi prodajo skupni kuhinji. Denar je njihov. Nekateri se motijo tudi s svinjerejo in sem v posebnih ograjah poleg hiše marsikje videl prav lepo rejene prašiče. Tudi te redijo za prodajo. Skupiček je njihov. Tako se bolniki motijo in pozabijo na svojo usodo.

Ko sva šla z zdravnikom nazaj po cesti proti izhodu, nama pride nasproti srčno ljubeznivo deček; kar od daleč nama je mahal; kakih dvanajst let je star. Iz njega sije in žari, bi rekel, samo zdravje. Pa mi pravi zdravnik: "Tudi on ima gobavo bolezen." Je katoličan in duhovniku vsakokrat ministrira, kadar je tam maša. Imajo posebno cerkev s stolpom in zvonovi, da je bolj domače. V cerkvi je Najsvetejše, edina točkalba bolnikov. Bolniki so me od vseh strani pozdravljali s hodnikov-porčev izpred hiš, približal se seveda nobeden ni. Vedo, da ne smejo. Spočetka je to gotovo najbridkejši občutek, ali polagoma se na to navadijo, da gledajo ljudi od daleč in da se tudi s svojimi najožjimi sorodniki pogovarjajo od daleč, kadar jih pridejo obiskat. Bolniki so tudi vsi srečni, če se jih kdo spomni s kakšnim darom. Sicer ne potrebujejo kaj posebnega, toda veliko veselje narediš vsakemu, če vidi, da se kdo zanima za njega. Meni so v ladijski kuhinji naložili veliko škatljo piškotkov, ki so jih siromaki s solzami v očeh sprejeli.

Z nekimi nepopisljivimi občutki sem zapustil kolonijo gobavcev; nikdar nisem mislil, da bom kaj takega videl. Gobave bolnike sem poznal samo iz evangelija, ki sem ga tolikokrat bral in so ga toliki poslušali, pa nikoli nisimo prav razumeli, kaj pomeni taka nesrečna bolezen, ki človeka izloči za vedno iz družbe. Zelo sem želel, da bi zdravniška veda res toliko napredovala, da bi napravila konic tej stari bolezni tropskih dežel.

Nazaj grede iz kolonije gobavcev mi je ponudil šofer prijaznost, katere sem se poslužil z velikim veseljem: "Če imate radi, Father, vas peljem zdaj po gorski cesti nazaj do parnika?" Kdo se je bolj razveselil kot jaz, da bom šel "na gore, na gore, na strme vrhe!" Deset kilometrov dolga je bila ta cesta; dvignila sva se skoraj tisoč metrov visoko. Na vsej poti sem

gledal iz višave prekrasno pokrajino, ljubeznive morske zalive in daleč, daleč po morja široki cesti. Zdj sem šele razumel onega pisatelja, ki je o Tahitskih otokih zapisal:

Če prideš na Tahitske otoke, moraš na ves svet pozabiti! Jaz pa pri tem na svoje prijatelje nisem pozabil. Pozdravljeni vsi!

P. Odilo

Viharji in voda na mesecu!

Dve novi domnevi o razmerah na zemeljskem satelitu

Od trenutka, ko je človek naravnal preprost daljnogled na Mesec ter odkril velika "morja" in gorske verige med njimi, pa vse do naših dni, ko imamo velike teleskope in tudi že posnetke skrite strani naravnega satelita, se ni podela pravca ta poplava mnenj in ugibanj o sestavi površine Meseca. V nečem se strinjajo vsi astronomi: razmere na Mesecu so strašne, saj ni zraka ne vode; razen tega pa se površina silno ogreje, kadar sije Sonce nanjo.

Če pa bodo raziskave potrdile domnevo, ki jo je izrekel britanski zvezdoslovec Thomas Gold, se bodo morale delno spremeniti naše predstave o Mesecu in o razmerah na njem. Gold namreč trdi, da je na Mesecu — voda. Po njegovem mnenju je je toliko, da bodo prvi vesoljski potniki, ki bodo tam pristali, lahko rešili problem pitne vode in tudi zagotovili "lokalno proizvodnjo" zraka za dihanje.

Gold je zasnoval svojo teorijo na zemeljskem pojavu: razne silicijske skale (to so ugotovili tudi pri meteoritih) vsebujejo molekule vode. Če je notranost Meseca res tako vroča, kakor sodoj mnogi astronomi, se ta voda počasi spreminja v paro in sila ji proti površini, vendar jo pri tem prodiranju zadržujejo tanke plasti hladnega skalovja. Tam se para spreminja v vodo in celo v led. Ker se proces ponavlja že milijone let, je po Goldovem mnenju pod vrhno plastjo, ki je nastala zaradi davnih ognjeniških izbruhov, pa tudi zaradi nabiranja kozmičnega prahu, vsaj dve sto metrov debela plast ledu, pod njo pa celo tekoča voda, ki jo bodo izkoristili astronauti.

Drugo presenetljivo domnevo je objavil dr. Singer, konstruktor več tipov ameriških umetnih satelitov. Trdi namreč, da na Mesecu včasih divjajo silni "peščeni viharji." Pod vplivom sončnih žarkov oddaja površina Meseca elektrone. Kdaj pa kdaj pade na Mesec kak meteorit, ki dvigne oblake prahu. Ker sončni žarki odvajajo atomom snovi na površini Meseca elektrone, so ti atomi pozitivno nabiti. Enak naboj pa imajo tudi delci prahu, ki ga dvigne mete-

orit s svojim padcem. Ker se enako nabiti delci odbijajo, ta prah ne leže več na površini. Njegovi delci poskakujejo po površini "kot mačke na vroči pločevinasti strehi ali kot tisoči biljardnih krogel, ki iz velike višine padajo na betonsko ploščo," kakor je dejal dr. Singer. Mesec jih s svojo gmoto privlači, enak električni naboj pa jih odbija. Tako se ponekod na Mesecu razbesnijo peščeni viharji, ki trajajo do noči. Takrat prenehajo delovati sončni žarki, površina postaja negativno nabita; vračajo se delci, ki jih je odbijal prej enak naboj.

Ženske dobijo delo

Hišno delo
Išče se ženska za hišno delo za 5 dni v tednu. Bi imela svojo sobo, kopalnico in TV. Priporočila. Kličite ER 1-2312. (207)

MALI OGLASI

Naprodaj
Grocerijska trgovina in mesarija, velik prostor za izdelavo klobas in prekajevalnica. C-2 licenca. Slovenska okolica. Kličite: EN 1-7336. (x)

V najem oddajo
V najem oddajo sve sobi na E. 63 St., severno od St. Clair Ave. Prednost imajo upokojenici. Kličite 531-4116 ali IV 1-6151. (207)

Sobe se odda
5 sob, opremljene ali neopremljene, se odda na 993 Addison Rd. Kličite AN 1-1070. (205)

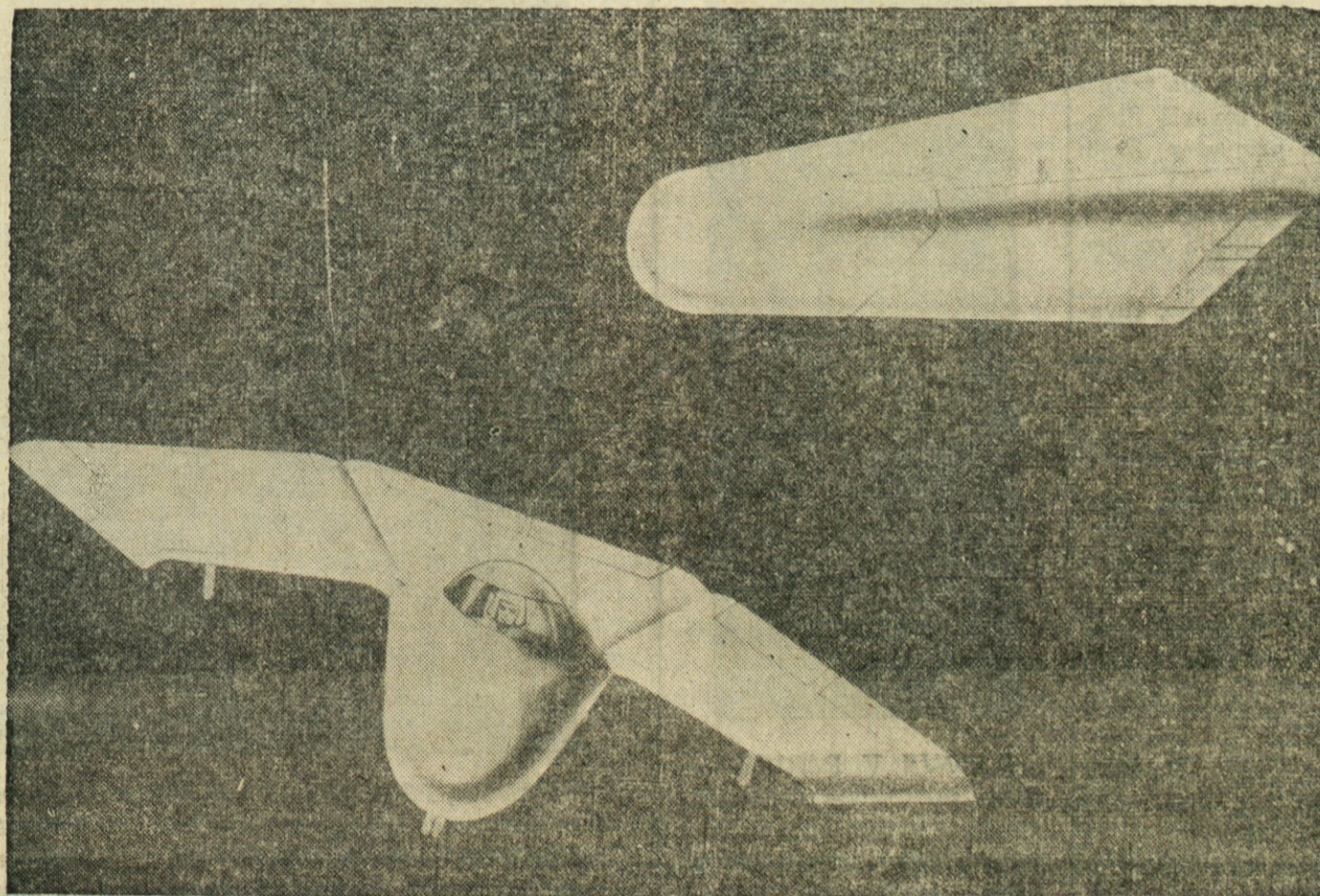
Delikatesen naprodaj
Naprodaj je delikatesen trgovina v dobri slovenski naselbini na vzhodni strani. Stanovanje zadaj. Cena prava. Za več pojasnila kličite IV 1-6220. —(208)

Naprodaj
Velik kuhinjski dvojni lijak (sink) 72 inč dolg, standard steel vrhna plošča, dobro ohranjen kabinet. Zglasite se na 958 E. 70 St. po 5. uri pop. —(23, 25 okt)

Mr. G. K. iz Pittsburgha, Penna., piše: Star sem, imam 82 let in se vedno počutim utrujen. Vaša prva pošiljka od 100 LOVIAN CAPSULES me je pa kar oživila. Zato vas prosim, da mi jih pošljete še sto in moja želja je, da bi jih vsi starejši ljudje jemali, kajti vsakemu bodo pomagale.

**LOVIAN CAPSULES
MANDEL DRUG CO.**
15702 Waterloo Rd., Cleveland 10, O.
Razpošiljamo vsepovsod!
25 za \$1.95, 50 za \$3.69, 100 za \$6.49

Naprodaj 2 akra lot
na cesti 306 v Chesterland. Delno zasajen z rdečimi malinami in jagodami, 40 mladih sadnih dreves, v ozadju 80 čevljev lepega gozda. Asfaltni dovoz na lot. Vodnjak globok 110 čevljev. Za informacije kličite RE 1-7267. —(25, 27, 31 okt)

VESOLJSKO VOZILO — Slika kaže vesoljsko vozilo v poletu (zgoraj) in pri pristajanju (spodaj). Take vrste vozilo — na sliki je le model — maj bi bilo sposobno poleteti na Luno in se od tam tudi vrniti.

(Dalje prihodnjici)

Karel Mauser:

LJUDJE POD BIČEM

III. del.

Nikoli ni poskušala preteklosti v njenih bolečih utripih razčleniti in poiskati v njej pozitivnih strani. Celo njeno življenje tedaj je bilo tako strašno prepojeno s patetičnim nacionalizmom, ki se ga je bila naučila v šoli, da niti ni poskušala razumeti drugih ljudi, ki so poleg nacionalizma premišljali tudi žrtve in njih ceno pri končnem računu.

Kako strašno se je nato v Dobrepoljah zarasla v to njeno topost trava z groba Franceta Rekarja. Tisto spoznanje je bilo obupno in je vso preteklost nenadoma razklalo. In v Teharjih žito, ki je raslo iz mozga mrtvih ljudi. Tisto mirno valovanje klasja, ko se je zavedala, da je pod njim mrtvo dihanje tisočih ljudi, belih, na katere je nekoč gledala z vzvišenim prezirom.

In ta mirni slap bele tišine tukaj, te velike mrzle pahljaje čuvali? Kaj vse skrivajo teh zasneženih kotaljah, v katere gotovo niti v poletnih dneh ne posije sonce? Mokre in grozotne strmoje v tiho prelivanje drobnih vodnih niti, ki križajo nevidne steze živali.

Kako strašno je mrtvo kraljestvo ideje, zavoljo katere se ljudje preprivajo, sikajo drug na drugega in se kakor podlasice zagrizavajo v vratove.

Prvič je začutila, kako težko je trpeti za idejo, za nekaj, kar ne moreš prijeti. Lahko je

trpeti za dobrega in ljubelega človeka. Veš, da tvoje trpljenje razume in sam čutiš neko slast. Toda trpeti za idejo, vztrajati v samotnem boju, žalostno izgovoriti v zavesti, da nimaš ničesar pokazati in da boš ugasnil pozabljen, trdno tišče v pesti nevidno misel za katero si umrl — to je strašno. Zdi se ti, da si umrl po neumnem, iz same trme, ko jih je vendar toliko, ki isto mislijo in so si rešili življenje s tem, da so uklonili hrbet. Kakor je nekoč dejal Blaž: če bi imel dve glavi, bi eno riskiral. Ena bi mi ostala.

Kako bedno postane trpljenje ob misli, da so samo nekateri imeli pogum, da so nosili edino glavo napredaj, da jo nosijo še sedaj in se nočejo zlomiti.

V nedeljo popoldne, takoj po južni, so jih nalašč spet pognali v hrib. Bila je muckariniti skoz sipko belino, ki se je kar naprej mela pod stopinjami. Pot nazaj je bila še hujska in Silva si je želela, da bi bil z njimi vsaj dobri, stari stražar, ki ni nikoli priganjal. Toda tokrat so imeli nekega novega, ki je kar naprej silil k naglici.

Sredi popoldneva, ko so jetnice že tretjič prišle h kupu razmetanih, zazneženih drv, je za njimi v strmino prilezel stari stražar in na hitro rekel nekaj besedi z novim stražarjem.

— Silva Miklavc! — se je novi zadril proti gručici. — Tukaj — je rekla glasno. — Takoj nazaj v taborišče h komandantu. —

Plašno je stopila iz vrste in dobro je vedela, da so oči vseh jetnic usmiljeno uprte v njen hrbet. Toda kakor brž sta bila s starim stražarjem sama, je tiho rekel:

— Mislim, da ne bo nič hudega. Dva sta prišla h komandantu. Morda komisija. Včasih pride in nekaterim zavoljo dobrega vedenja znižajo kaznen. —

Ni mu verjela. Trda od strahu je stopala za njim, lovila stopinje in mislila samo na to, kaj bi se moglo zgoditi. Morda so zapri Viktorja in zdaj bi radi zaslišali še njo.

Ko je otepala čevlje pred barako, ni čutila nog in srce ji je bilo z neznansko silo. Vstopila je, slišala udar stražarjevih škorenj, oster komandantov odgovor na stražarjev raport in noro gledala po toplem prostoru.

Za mizo ob strani sta sedela Blaž Bregar in tovariš Saša. Blažev obraz prepaden, Sašin tog in malomaren.

Novo zaslišanje torej, je pomislila. Nato je slišala vzvišen komandantov glas:

— Izvolita v to sobo, tovariš direktor. —

Bregar je vstajal izza mize, komandant je odprl vrata, ki so vodila v majhen, toda čeden prostor.

— Midva s tovarišem Sašo bova govorila o Ljubljani. Prekletu sem žejen kakšnih novic. —

Stala sta si nasproti, zmedena, Blaževe oči so se nekam vročično sprehajale po Silvini siromašni suknji.

— Nisem prišel po svoji volji — je rekel ubito. — Dovolj sem strahopetca, da bi se ne upal. Poslala me je Nataša. Na zadnje pismo ji ni nisi odgovorila. Saj ti je pisala o svo-

ji bolezn?

— Da — je rekla tiho. — Nisem mogla. Nima več znamk. —

Nista sedla, Silva je gledala v tla, v poribane ozke deske. — Na to nisem mislil — je rekel votlo. — Ali ne bi sedla? — Odšla je k mizi in sedla čisto k robu. Blaž je našel cigareto.

— Z Natašo je zelo slabo — je rekel.

— Ima pogoste napade? — je dvignila oči.

— Napadi so čisto prenehali, drugo ne bom bral. Lahko ga zapečatiš. —

— Ali ti o značaju bolezn ni ničesar pisala? —

— Ne — je rekla. — Da se slabo počuti, da je trudna od jutra do noči. Drugega mi ni pisala. —

— Obraz mu je tonil v cigaret-nem dimu. —

— Raka ima — je rekel nenadoma in obstal na stolu kakor okamenel.

— Raka? — je dahnila.

— Zato sem prišel — je dejal. — Doktor misli, da bi vseeno poskusil z operacijo, čeprav je prepričan, da je možnost za rešitev ena proti tisoč. Neko upanje je vendarle. Vzeli bi ji levo stran prsi, toda zdaj se Nataša ne more odločiti. Neža — najina služkinja — ki je bila nekoč sestra jo silil, toda Nataša visi še na tem, kaj bi ji ti rekla. Razumi me prav — na nek način strašno oživlja preteklost in je prepričana, da si ji ti vedno svetovala najboljšo. Če bi ji napisala pismo, bi se nemara odločila, čeprav se boji. —

Molčala sta in Silva je gledala v lužo, ki se je nacedila z njenih sneženih čevljev. Kako v čudnem položaju sta se spet znašla. Natašina bolezen z muko pregraja prepad med njima.

— Ti sama si videti strašno bedna — je slovnil. — Nalašč ga je preslišala in stiskala roke. —

— Nisem zdravnik — je rekla trdno. — Kako naj svetujem? —

— Ne potrebuje zdravnika, zdaj potrebuje samo še človeka. —

Kakor da mu je grlo čisto izsušeno, je hrkajoče dodal:

— Dobra človeka. Razumi me prav. —

Iz žepa je privlekel papir in kuvertu.

— Vse sem prinesel s seboj, Silva. —

Kako brez moči je bil vide-

ti, ko jo je imenoval z imenom. — Saj ne gre zame. Vem, da me sovražiš, toda Nataša se mi smili. Cel teden že koleba. Zvečer se odloči, da se bo dala operirati, zjutraj se premisli. Vse postaja strašna muka, življenje je razcefrano do zadnje niti. —

S prsti je potegovala papir k sebi.

— Ali bo šlo pismo skoz cenzuro? — je vprašala z medlim glasom.

— Ne, sam ga bom odnesel. Tudi jaz ga ne bom bral. Lahko ga zapečatiš. —

Iz prsnega žepka je vzela njeno pero in ga ji ponudil.

— To je še tvoje pero — je rekel.

Zardela je in ko ga je odvijala, so se ji tresle roke.

— Lahko ga ohraniš, če hočeš — je dejal topo.

— Hvala, darov nikoli ne jemljem nazaj. —

Gledal je v njen suhi obraz, ki se je sklanjal v mizo in v velike trepalnice, ki so na gostoto utripale. Bila je kakor brez-

ramen v tej preveliki suknji,

z grdo povezano zaplato. — Silva, napiši tako, da bi ji bilo v pogum. —

Dvignila je glavo. —

— V tem času je to vse — je rekla hladno. — Treba je imeti pogum, da živiš in pogum, da umrješ. Nekateri ga nimajo na za eno ne za drugo.

Takoj nato je spet sklonila glav. Ni hotela videti njegove rdečice. Ko je pismo skončala, ga je dela v kuvertu, toda je ni zalepila.

— Tukaj, Blaž. —

Ponudila mu je pismo čez mizo in ko ga je vzel, ga je takoj zalepil.

— Nočem, da bi mislila, da sem ga bral prej kakor Nataša. —

Vsak zase sta zdaj čutila, da sta opravila in da bi se lahko poslovila. In vendar se nista. Sedela sta si nasproti, iz pisarne je prihajalo komandantovo govorjenje in s hriba, ki ga je bilo moč videti skoz okno, je v velikih valovih prihajala bleščeča se svetloba.

— Rad bi videl, da bi Nataša

tudi pozneje še pisala — je

rekel trudno. — Iz ljubezni do nje in . . . davil se je z besedami — in morda iz usmiljenja do mene. —

— Razpet se ti nekoč ni smilil — je rekla in gledala skoz okno v svetlobo. — Mo-

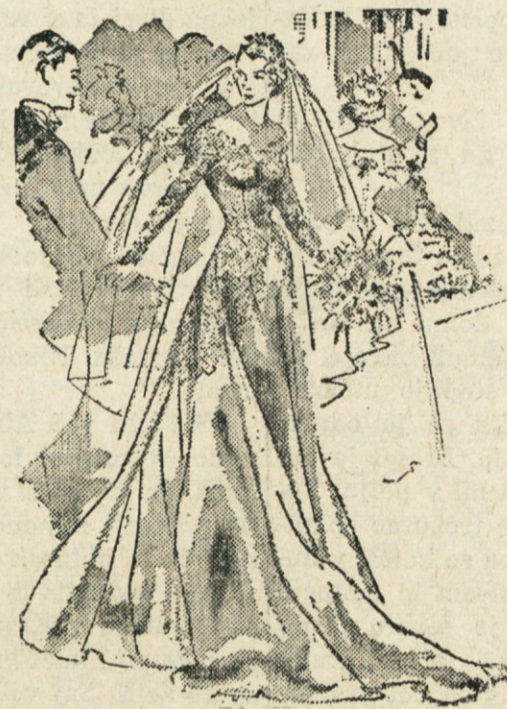
ral se je ubiti, ni prenesel iz-

gube. —

— Ni se ubil zavoljo nje — je skoraj siknil. Čutil se je ponižanega.

— Zavoljo nje. Nisem ji upala povedati. —

(Dalje prihodnjič.)

Draga nevesta!

Poročni dan naj bi bil najsvetejši, najveselejši in najlepši dan Tvojega življenja.

Poročna vabila, s katerimi boš povabila k temu velikemu dogodku svoje sorodnike, prijatelje in drage znance, so največje važnosti.

Poročne predpriprave zahtevajo ogromno časa in skrbi.

Pridi k nam in izberi poročna naznanila iz pravkar dospelih najnovejših katalogov, najmodernejših vzorcev, oblik, papirja in črk.

Naše cene so zmerne, postrežba uslužna.

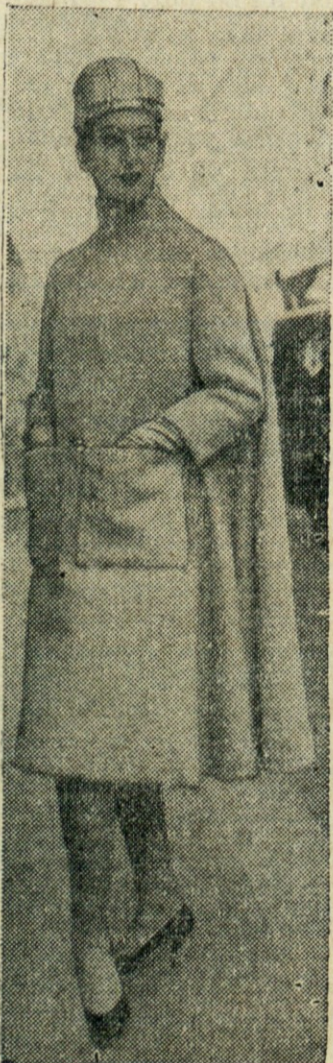
Na svidenje!

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave.
Cleveland 3, Ohio

GRDINA POGREBNI ZAVOD

1053 East 62 St. . . . 17002 Lakeshore Blvd.
Pokličite podnevi ali ponoči
HEnderson 1-2088 KEamore 1-6300
Moderno podjetje — Zmerne cene

ZADNJE V PARIZU — Slika predstavlja dekleta v zimskem plašču iz rjave kašmirske volne, skrojenem v pariški modni hiši Lanvin-Castillo.

ZADNJE POTEZE — Mlada delavka v tovarni keramičnih in porcelanastih predmetov v Kairu v Egiptu končuje zadnje okraske na skodelicah za čas. Tovarna je edina svoje vrste na vsem Srednjem vzhodu in izdeluje najrazličnejše blago, od higienskih naprav do vaz in razne posode.

NA MOSTU — Alf Hansen ima 77 let, pa vendar živi še vedno v divji prirodi Norveške severno od tečajnika. Na sliki ga vidimo stati na mostu, ki ga je sam zgradil preko deroče reke. To je na istem mestu že tretji most. Dva mu je narasla reka odnesla.

CHICAGO, ILL.

BUSINESS OPPORTUNITY

HOT DOG AND HAMBURGER STORE—BY OWNER. Good location and business. "26th St. Miracle Shopg. Mile." Make offer. MO. 6-7868 or CA. 6-5552. (205)

REAL ESTATE FOR SALE

WORTH—Owner transfd. 3 bdrm. contemp. Wood & beam ceilings. Elec. kit. Forced air ht. Lots of closets. Storage, Econ. to heat. 105x135 ft. oak shaded lot. Nr. everything. GI. 8-2255. (205)

NORTHBROOK—Owner 1959 Butternut-lane, All face brk. ranch and gar. 2 twin-size bedrms. Tile bath. Patio. Alum. storms, crptg., drapes, stove. 2 blks. to grade and high school. \$19,500. CR. 2-1114. (205)

MELROSE PARK

Make offer, 3 bedroom home, in Westlake hospital vicinity, or lovely corner lot, birch cabinet kitchen, recreation room with bar, aluminum storms & screens, oil heat, many other fine features, oversized 2 car garage. Near public and parochial schools, low taxes. Filmor 3-8716. (205)

PALOS HEIGHTS — \$18,500

6 rooms. 1 floor. Offers convenient location to stores schools & transp. Lovely trees. Only asking. \$3,700 down. BE. 3-7676. (207)

Owner Transfd. Will sacrif. 2 yr. old brk. & redwood split level home. 6 lge. rms. 3 bdrms. 8' closets. Comp. eqpd. GE kit. 2 car att. gar. 1/2 acre lot so. of Lombard. Mid \$25's. MA. 7-8055. (205)

BY OWNER — 10 room home. Ideal for mother-in-law. 2 kitchens, etc. \$15,900. Wooden lot, 80x180. Call MA. 7-5567. (205)